

AFTONBLADET

Textstorlek: **1** **2** **3**

FATTIGDOM Afrika har svårt att resa sig ur fattigdomen trots 8 000 miljarder i bistånd de senaste 40 åren. Varför? Svaren är många. Kanske lika många som antalet biståndsexperten. Aftonbladets Wolfgang Hansson och Lotte Fernvall söker svar på resa i Tanzania.

Åtta tusen miljarder i bistånd

– men än råder misär i Afrika

Klockan är sex på morgonen. Solen har precis börjat resa sig över Indiska oceanen. I hotellobbyn väntar vi på att vår chaufför ska dyka upp.

Kvällen före gjorde vi upp om tid och betalning.

Nu är Yusufs mobil avslagen och vi inser att han inte tänker dyka upp.

TANZANIA. Är Yusufs handlande en förklaring till Afrikas problem? Får man som vit biståndsgivare ens ställa den frågan?

Många afrikaner vi träffar vittnar om låg drivkraft att tjäna pengar.

– Vi är inte lika affärsinriktade som asiater eller européer, säger Joseph Semboya, chef för tanke-smedjan Repoa. Afrikansk kultur är mer traditionell. En anställd här kan försvinna tre dagar för att åka på en avlägsen släktings begravning hellre än tjäna pengar.

Även den afrikanska familjeloyaliteten ser Semboya som en broms.

– Många egna företagare kan aldrig utöka sin affärsverksamhet. Hela överskottet går till fattiga släktingar.

Hamnar någon i en bra position anses det som självklart att han ska anställa släktingar och vänner.

Så är afrikanernas kultur förklaringen till Afrikas oförmåga att resa

Foto:
Lotte
Fernvall

Text:
Wolfgang
Hansson

sig?

Borde gjort som Asien

Forskaren Kjell Havnevik på Nordiska Afrikainstitutet pekar på en övergripande förklaring.

– Afrika följde Världsbankens råd, säger han. Asien gjorde det inte. Afrika öppnade sina ekonomier för omvärlden när de var svaga. Asien väntade tills de byggt en stark inhemsk marknad.

Förklaringarna till varför Afrikas stater med få undantag står och stampar i misär är lika många som biståndsexperterna.

De jag träffar i Afrika pekar på tre generella orsaker.

Afrika är oerhört rikt på naturtillgångar. Få afrikanska länder klarar att själva starta gruvbrytning eller oljeutvinning. Utländska företag gör jobbet och betalar royalty. Ofta låg sådan.

När Tanzania skrev kontrakt med kanadensiska Barrick för att utvinna guld skedde det i hemlighet i London. Mineralministern skrev på ett kontrakt som inte kan omförhandlas på 50 år och ger Tanzania futtiga tre procent i royalty.

Stoppar pengar i egen ficka

– Så inkompetent kan ingen vara, säger Victor Kimesera från oppositionspartiet Chadema. Mineralministern stoppar stora pengar i egen ficka.

Vi är inne på orsak två:

I stället för att bygga vägar, skolor och hälsokliniker berikar sig ett fåtal.

I höst publicerade den politiska oppositionen i Tanzania en "skammens lista" med namn på ministrar och höga statstjänstemän som försnillat mångmiljonbelopp.

Den vanliga vardagskorruptionen är lättare att göra något åt.

Sida i Tanzania upptäckte obegripliga fakturor när de granskade Femina, en organisation som ger ut en tidning om att leva med homosexualitet. 35 000 kronor fattades.

Stal biståndspengarna

– Förklaringen från kamreren var att han tagit ut 5 000 dollar ur kassaskåpet och lagt sedelbunten på sitt skrivbord, berättar biståndschefen Torbjörn Pettersson. Därefter gick han på toaletten. När han kom tillbaka var pengarna borta.

Pettersson ler åt förklaringen.

– Vi trodde honom givetvis inte. Men värre var att han fifflat med lönerna.

Några gånger per år polisanmäler Sida för att få tillbaka försvunna biståndsmedel. I Femina-fallet frystes biståndet tills pengarna betalats tillbaka.

Vi är inne på orsak tre:

Biståndet.

Ett nytt beroende

I dag är det svårt att hitta någon afrikansk tänkare som skyller Afrikas fattigdom på kolonialismen. Men vissa ser biståndet som en ny form av beroende.

Under de senaste 40 åren har Afrika fått 8 000 miljarder kronor i bistånd.

– Så länge länder som Tanzania låter utlandet betala nästan hälften av vår konsumtion (budget) kommer ingen förändring att ske, säger Mboneko Munyaga, journalist på tidningen Daily News.

Ibland fungerar biståndet som hinder för utveckling istället för motor.

– Afrikas regeringar anpassar ofta sina projekt till sånt det för tillfället är lätt att få bistånd till, säger Laurean Ndumbaro, statsvetare vid Dar es-Salaams universitet.

Ibland misstolkas också givarens intentioner.

För några år sedan var nordiska biståndsorgan med om att sponsra första maratonloppet i Tanzania. Alla som deltog fick en reflex av

modell snöflinga. Tanken var att utbilda tanzanierna i att en löpare kvällstid syns dåligt.

– Folk blev jättegglada för reflexen men jag såg inte en enda löpare som hade den på sig, berättar Gudrun Owren, mångårig biståndskonsult. De tyckte den var så vacker att de hängde upp den hemma, använde den som örhänge eller halsband.

Misslyckade biståndsprojekt skylls ofta på okunskap hos lokalbefolkningen.

Men mobiltelefonin har svept över Afrika med hastigheten hos en gräshoppsvärm. Utan så mycket som en biståndsarbetare i sikte.

Natalia Galo Galo, 46, som bor i en enkel hydda, lärde sig mobiltelefonens finesser på en dag.

– Men för att ladda telefonen måste jag ta bussen till närmaste stad där det finns el, säger hon.

Vissa ser ljusning

Under tio dagars rundresa på den tanzaniska landsbygden har jag i stort sett konstant täckning på mobilen, även från den minsta och fattigaste by.

Vissa tycker sig se en ljusning för Afrika. Ett antal länder visar på kraftigt ökad tillväxt i sina ekonomier, om än från en väldigt låg nivå. Allt fler sjunger marknadsekonomins lov.

Demokrati och pressfrihet gör isteg i vissa länder.

Men vägen bort från bistånd till ekonomiskt under är mycket lång.

Läs också:

[Åtta tusen miljarder kr](#) Så mycket har Afrika fått i bistånd de senaste 40 åren – men än råder misär

[Vill ha vatten – får busstation](#) Bybor i Babati tvingas trängas kring en brunn - för 7 000 biståndskronor. I Bagamoyo ligger samtidigt en ödslig busstation för tre miljoner, utan väg. Aftonbladets **Wolfgang Hansson** och **Lotte Fernvall** på plats i det svenska biståndsfaskot i Tanzania.

[Fabrik för 700 milj såldes för en krona](#) Sverige satsade 700 miljoner kronor i biståndsprojektet – till ingen nytta. Nu tystas skandalen ner.

Utskriftsdatum: 2008-01-01

Publicerad: 2008-01-01

Webbadress: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article1549101.ab>

Tipsa oss!

MMS & SMS: 71000

Mejla: 71000@aftonbladet.se

Ring: 08 - 411 11 11

© Aftonbladet Nya Medier